

Čj.: USTR 1-7/2017

Praha, 21. září 2017

Počet listů: 6

Zápis ze 7. jednání Rady Ústavu pro studium totalitních režimů

Datum a místo zasedání: 20. 9. 2017, 14.00 hod., ÚSTR

Rada Ústavu: Zdeněk Bárta, Emilie Benešová, Jan Bureš, Lukáš Jelínek, Michal Uhl

Ústav pro studium totalitních režimů: Ondřej Matějka

Archiv bezpečnostních složek: Světlana Ptáčnicková

Omluveni: Eduard Stehlík, Zdeněk Hazdra, Michael Pelíšek

Zápis vyhotovila: Jana Lišková

Program jednání:

- 1. Schválení programu**
- 2. Verifikace zápisu z 6. jednání**
- 3. Kontrola úkolů**
- 4. Informace o činnosti**
- 5. Evaluace vědecké činnosti ÚSTR**
- 6. Různé**

Ad 1) Schválení programu

Předsedkyně Rady Ústavu E. Benešová zahájila v 17.14 hod. 7. jednání Rady ÚSTR v roce 2017. Následně přečetla navržený program jednání. Vzhledem k tomu, že nikdo z přítomných členů Rady Ústavu neměl k navrženému programu připomínky či návrhy k doplnění, dala E. Benešová o jeho znění hlasovat.

Usnesení: Program byl schválen v navrženém znění.

Hlasování: 5 pro (jednomyslně)

Ad 2) Verifikace zápisu z 6. jednání

E. Benešová vyzvala členy Rady Ústavu k vyjádření připomínek k zápisu z 6. jednání. Další připomínky nebyly vzneseny.

Usnesení: Rada Ústavu schvaluje zápis z 6. jednání Rady ÚSTR v roce 2017 v předloženém znění.

Hlasování: 5 pro (jednomyslně)

Ad 3) Kontrola úkolů

Radě Ústavu byl předložen přehled zadaných úkolů a jejich plnění:

> Informovat o průběhu prací na nových webových stránkách ABS

E. Benešová připomněla, že členové Rady ÚSTR dostali k nahlédnutí zatím nespustěné webové stránky.

S. Ptáčnicková doplnila, že webové stránky jsou již připraveny k ostrému spuštění, v současnosti probíhá ještě poslední připomínkování. Upozornila zároveň, že i spuštěné stránky se budou nadále průběžně vylepšovat. Nová grafická podoba stránek vychází z webu ÚSTR, stránky by však měly být ještě lepší, jednodušší, intuitivnější a přehlednější. Ke spuštění ostré verze by snad mělo dojít v pondělí 25. 9. 2017. Texty stránek jsou částečně přejeté z původní verze, částečně se jedná o texty nové. Časem vznikne i anglická mutace webových stránek.

> Předložit směrná čísla k návrhu rozpočtu na rok 2018 ke schválení per rollam

E. Benešová připomněla, že návrh rozpočtu byl členům Rady ÚSTR předložen 24. 7. 2017 ke schválení per rollam. Hlasování skončilo s výsledkem 5 pro, 1 se nezúčastnil. Následně se otázala, v jaké fázi se schvalování rozpočtu v současné chvíli nachází.

O. Matějka sdělil, že v současnosti došlo k uzavření tzv. 4. běhu. Rovněž již proběhlo jednání o nadpožadavcích na Ministerstvu financí, kde bylo kapitole 355 přislíbena dofinancování rekonstrukce do výše vysoutěžené částky a dále prostředky na náklady spojené s následným stěhováním zpět na Siwecovu. Doplnil dále, že vláda ČR rovněž rozhodla o navýšení mezd o 10% na základní tarify. Konkrétní čísla ale zatím Ministerstvo financí zpracovává, až poté dojde k otevření 5. běhu.

M. Uhl se otázal, jakým způsobem se navýšení prostředků dotkne netarifních složek platu.

O. Matějka vysvětlil, že ÚSTR má v současnosti v oblasti mezd velmi napjatý rozpočet, neboť má stanoven nízký průměr na tabulku a avizované navýšení mezd nebude možné na netarifní složku platu využít. Upozornil, že ÚSTR má oproti dřívějším letům takřka dvojnásobný počet historiků při zachování stejné výše prostředků na mzdy, je proto jen minimální prostor, jak růst mezd pokrýt z vlastních zdrojů. Rovněž vysvětlil, že Ministerstvo vnitra sbíralo na jednotlivých kapitolách pro avizované navýšení tarifních mezd prostředky z nespotřebovaných nároků, což se dotklo i kapitoly 355, definitivní částka ale dosud nebyla Ministerstvem financí vyčíslena.

Ad 4) Informace o činnosti

O. Matějka připomněl, že ve 2. čtvrtletí bylo vydáno 7 publikací. Z nich vyzdvihl především publikaci *Vatikánský rozhlas*, obrovskou edici dokumentů – prepisů relací Radia Vatikán -, kterou připravila S. Vodičková. K publikaci vyjde i elektronická verze, která bude k dispozici online. Dále připomněl publikaci *Kolektivizace venkova v horním Polabí*. Jedná se o metodologicky moderní publikaci vydanou ve spolupráci s nakladatelstvím Karolinum. Dále vyšla *Varšavská smlouva 1969-1985*, monografie jednoho z mladých badatelů M. Bílého, který na svou práci již nyní navazuje novým projektem. Jedná se nejen o první práci na toto téma u nás, ale i o ojedinělou publikaci ve středoevropském kontextu, a to především co do rozsahu výzkumu. V rámci konferencí proběhla ve druhém čtvrtletí tradiční konference v Českých Budějovicích *Československo v letech 1972-77*, které se zúčastnilo cca 60 badatelů a těší se čím dál tím většimu ohlas. Rovněž proběhla konference *Fašismus modernismus populismus* připravená ve spolupráci s FF UK a Nakladatelstvím Karolinum, v rámci ní proběhla i přednáška významného profesora oxfordské university Rogera Griffina. Na půdě PF UK se uskutečnila konference *Lex Schwarzenberg a pozemkové změny v Československu po roce 1945*, která si kladla za cíl přispět k revizi pohledu na třetí republiku. V červnu pak proběhla i konference k desetiletému výročí založení ÚSTR. Tato akce byla velmi úspěšná. Nejednalo se o prezentaci současného vedení, neboť o Ústavu hovořili domácí a zahraniční partneři z řad historiků i archivářů. Cílem tedy bylo vykreslit ÚSTR v mezinárodním kontextu snahy o reflexi novodobých dějin.

Z. Bárta reflektoval konferenci k 10 letům ÚSTR a ABS s povděkem. Zaujalo jej zejména rozdíl v postoji každé ze zahraničních paměťových institucí k vlastnímu fungování.

O. Matějka souhlasil, že je mnoho možností, jak nedávné dějiny reflektovat. Existence ÚPN je v současnosti ohrožena, BStU své úkoly již splnilo a bude výhledově reformováno, zatímco IPN neustále posiluje a spojuje jak odbornou tak vyšetřovací činnost.

E. Benešová podotkla, že většina předložených výstupů vyplývá z mimoprojektové činnosti, z podkladů tedy není schopná zjistit, v jaké fázi se nachází jednotlivé projekty.

O. Matějka vysvětlil, že předložené informace slouží k následnému zveřejnění na webu. Při čtvrtletním hodnocení mají však jednotliví vedoucí k dispozici podrobné mapy a další podklady.

L. Jelínek se zajímal o způsob nastavení stáží.

O. Matějka vysvětlil, že o stážisty se starají především A. Hradilek a V. Ripka. Stážisté jsou na ÚSTR průběžně, hlásí se přes různé kanály (např. přes Masarykovu univerzitu ale i samostatně), nejprve jsou provedeni po OVV a vysvětlí se jim, kdo se čím zabývá, následně je jim zadán dílčí úkol dle jejich zaměření a volných kapacit mezi badateli.

L. Jelínek pochválil, že ÚSTR viditelně funguje i přes prázdniny. Vyzdvihl především komentář O. Matějky v Lidových novinách a vystoupení L. Svobody na ČRo Plus k výročí úmrtí prezidenta Masaryka. Požádal ale zároveň v souvislosti s kauzou kolem rozhovoru s M. Blaive, aby si zaměstnanci i vedení vždy uvědomovali, k jakému publiku hovoří a podle toho vhodně volili pojmy. S politováním konstatoval, že celá kauza vznikla jen proto, že M. Blaive hovořila v politologicko-sociologických pojmech pro publikum, které tyto pojmy vnímalo čistě eticky.

O. Matějka vysvětlil, že se jedná o komplikovaný problém. Každý zaměstnanec má právo prezentovat své názory, pokud to činí kultivovanou formou, což M. Blaive samozřejmě udělala. M. Blaive nijak nepopírala zlo minulého režimu, pouze upozornila, že je třeba jej hledat nejen v represí. Tento názor je však ve veřejném prostoru zatím neprůchodný. Debata nad jejími názory však probíhala velmi pozoruhodným a emotivním způsobem, vedení ÚSTR proto pocítilo potřebu se M. Blaive zastat, neboť reakce jevila známky účelové kampaně, (např. útoky, že se M. Blaive jako cizinka nemá právo k našim dějinám vyjadřovat).

M. Uhl kvitoval s povděkem, že se vedení ÚSTR M. Blaive zastalo. Ač diskuze sama o sobě je prospěšná, byl by radši, kdyby byla vedena v jiné době, nikoliv v rámci předvolební tematiky a před volbou členů Rady ÚSTR, kdy je třeba znovu postavit barikády a vést pět let starý spor.

J. Bureš upozornil, že vhodná doba není nikdy. M. Blaive byla oslovena internetovým časopisem o rozhovor, nikdo to neplánoval jako kampaň. Výroky M. Blaive zcela odrážejí současný stav bádání, ač pro veřejnost mohou být některé závěry překvapující. Osobně jej překvapilo, že ačkoliv dříve byla většinou reakce i na neortodoxní přístupy k bádání celkem kultivovaná, nyní se debata vyvíjela značně nekultivovaně, a to i ze strany novinářů. Je velmi dobře, že Ústav zareagoval, ani M. Blaive by nevyčítal nesrozumitelnost a přílišnou odbornost, neboť reakce dle jeho soudu svědčily spíš o tom, že její názory byly velmi dobře pochopené, pouze překroucené.

Z. Bárta upozornil, že represe minulého režimu zažil a názory M. Blaive konvenují jeho zkušenosti. Reakce byly dle jeho soudu účelově zkeslené či si to lidé již nepamatují. Vrátil se při té příležitosti k textům V. Havla z 80. let, které již v té době hovořily o post-totalitě.

L. Jelínek upozornil, že je třeba vždy zohledňovat faktor nedorozumění: chceme-li hovořit s lidmi bez humanitního vzdělání, je vždy nutné nedorozumění a termínový šum předpokládat. Soudí ale, že kauza nakonec dopadla pro ÚSTR vlastně dobře a je dobré, když podobné diskuze občas proběhnou, přesto ale trvá na tom, že je třeba dobře vysvětlovat pojmy.

O. Matějka souhlasil, že je nutné klást důraz na důsledné vysvětlování odborných termínů. Upřesnil ale ještě jednou, že M. Blaive dala rozhovor, což nelze brát tak, že Ústav skrze své zaměstnance k něčemu promlouvá. ÚSTR zaměstnává celou řadu historiků s různými názory, každý mluví sám za sebe. Vedení ÚSTR klade důraz pouze na kultivovanost projevu, zaměstnance chrání až ve chvíli, kdy je na ně útočeno nefér způsobem. Neřešilo se vůbec, zda s M. Blaive vedení Ústavu názorově souzní. Cílem je, aby ÚSTR byl moderátorem diskuze, nikoliv institucí úředně vydávající stanoviska.

E. Benešová souhlasila, že je dobré, že se ÚSTR zastal člověka, a ne názoru.

Ad 5) Evaluace vědecké činnosti ÚSTR

O. Matějka připomněl, že členové Rady ÚSTR obdrželi písemné podklady, v kterých bylo rozvinuto to, co bylo prezentováno již na minulém jednání. Koncept evaluace byl převzat z AV ČR jednak proto, že se jedná již o vyzkoušený soubor pravidel a nástrojů, jednak proto, že výsledky bude následně možné porovnat, čímž se potvrdí vědecká identita Ústavu. Nejdůležitějším z předložených dokumentů jsou principy evaluace, které popisují i sporné body a jakým způsobem se evaluace ÚSTR bude od evaluace AV ČR lišit a k jakému posunu ve výsledcích na základě toho dojde.

M. Uhl pochválil, jak je evaluace koncipována.

E. Benešová upozornila, že kritéria rizik jsou velmi přísná, a otázala se, zda je vedení ÚSTR schopno je zcela eliminovat.

O. Matějka podotkl, že pokud to již v minulosti dokázaly všechny tři historické ústavy AV ČR, nevidí problém v tom, aby to zvládli i ÚSTR. Největší otázku spatřuje v tom, zda se podaří najít dostatečný počet hodnotitelů, nicméně informace z AV ČR hovoří v tom smyslu, že jim to nedělalo nakonec žádný problém.

L. Jelínek se otázal, zda předložený koncept již prošel připomínkováním Vědecké rady.

O. Matějka potvrdil, že první verzi již Vědecká rada prodiskutovala, finální podoba jí bude předložena v listopadu.

L. Jelínek se dále zeptal, zda ÚSTR již hledá hodnotitele.

O. Matějka vysvětlil, že z důvodu konfliktu zájmů vedení Ústavu hodnotitele hledat nehodlá. Za tímto účelem bude jmenován koordinační výbor a až ten vybere jednotlivé hodnotitele. Hodnotitelé se následně podpisem zavážou, že nejsou ve vztahu k badatelům ÚSTR v konfliktu zájmů. Každý výstup bude hodnocen dvěma zahraničními hodnotiteli. Z řad hodnotitelů jsou záměrně vyloučeni i Slováci, neboť mezi českými a slovenskými badateli tradičně existuje úzká spolupráce.

J. Bureš doporučil konflikt zájmů příliš nevyhrocovat, neboť napadnutelné je v podstatě cokoliv a byl proto nerad, aby došlo ke zpětnému zpochybnění hodnocení. Následně sdělil dílčí připomínky k jednotlivým parametrům evaluace. Požádal o vysvětlení rozdílu mezi světovým a mezinárodním výzkumem. Podotkl, že mu v předložených dokumentech chybí škála bodového hodnocení. Harmonogram označil za střízlivý, ačkoliv první fáze evaluace je dle jeho soudu možná příliš krátká. V závěru se podivili nad výší odměny za vytvoření posudku. Ačkoliv částka může být oprávněná, je dobré být schopeni její výši obhájit.

M. Uhl podotkl, že rozpočet se mu v celkové výši jeví spíše nízký. Pokud částky vycházejí ze zkušenosti AV ČR, rozhodně by doporučil se jich držet, což je i dobrý argument případné obhajoby výdajů.

J. Bureš souhlasil, že celková částka přemrštěná není, jednotlivá vydání je ale vždy nutné umět vysvětlit.

M. Uhl požádal o překlopení harmonogramu do Ganttova diagramu.

O. Matějka upozornil, že konflikt zájmů je základním kamenem srovnatelnosti s výsledky AV ČR. Věřící však, že naplnění těchto kritérií je zvládnutelné. Ke škále „světový – mezinárodní - národní výzkum“ vysvětlil, že kritérium neposuzuje dopad, nýbrž úroveň výzkumu. Objasnil dále, že každý hodnotitel udělí posuzovanému výstupu známku, pokud se hodnocení bude lišit o více než dva stupně, bude přizván třetí hodnotitel. Rozpočet byl převzat přímo od AV ČR, pouze byla zohledněna inflace. Sporné denní sazby se platí pouze v malém rozsahu a týkají se především hodnotící komise, která píše závěrečnou zprávu. Vzhledem k tomu, že ÚSTR bude pravděpodobně využívat podobné hodnotitele jako AV ČR, je nemyslitelné, aby jim nabízel méně. Po deseti letech je dle soudu O. Matějky adekvátní rozpočtovanou částku za evaluaci vydat, jako problém vidí spíše to, že instituce se na svém začátku neprofilovala jednoznačně jako vědecká, ač to stanovoval zákon, některé výstupy z té doby, které nebyly původně psány s takovým vědomím, tak budou nyní posuzovány přísnými vědeckými kritérii, ve kterých logicky ne vždy obstojí. Na závěr vysvětlil, že hodnotitelé předložené výstupy (cca 2-3 na osobu podle délky působení) pouze oznámují, případně opatří krátkým komentářem, nebudou je ale recenzovat. Tyto závěry pak poslouží jako podklad pro druhé kolo, které výsledky zařadí do kontextu řízení, financování, společenského dopadu a celkového stavu výzkumu.

J. Bureš upozornil, že pro sestavení závěrečné zprávy bude slovní hodnocení dle jeho soudu podstatné, alespoň u monografií je známkování nedostatečné.

M. Uhl nesouhlasil a zdůraznil, že hlavní důraz by kladl na co nejpodobnější průběh jako u AV ČR, neboť tento postup může ÚSTR jen prospět.

E. Benešová požádala přítomné, aby případné další připomínky zaslali O. Matějkovi do konce září, aby v listopadu mohla být finální verze předložena Radě ÚSTR ke schválení.

E. Benešová projednání tohoto bodu ukončila a navrhla usnesení, o kterém dala hlasovat

Usnesení: Rada Ústavu projednala dokumenty předložené k velké evaluaci a ukládá řediteli Ústavu dopracování konečné podoby dokumentů a jejich předložení na listopadové jednání Rady ÚSTR.

Hlasování: 5 pro (jednomyslně)

Ad 6) Různé

- > **Žádost dle zákona č. 106/1999 Sb., č. j. USTR 503/2017, USTR 521/2017, USTR 533/2017**

E. Benešová připomněla, že Rada Ústavu obdržela na vědomí tři žádosti dle zákona č. 106/1999 Sb.

Rada Ústavu vzala žádost dle zákona č. 106/1999 Sb. na vědomí.

O. Matějka informoval členy Rady ÚSTR o stavu rekonstrukce budovy ÚSTR. V průběhu léta již byla podepsána smlouva s dodavatelem a stavba předána a zahájena. V současné době probíhají sondy pod obložení a čeká se na schválení definitivní verze obložení Památkovým ústavem.

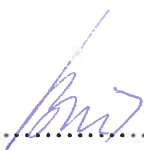
E. Benešová požádala, aby na každé následující jednání byl do programu zařazen bod „Informace o postupu prací na rekonstrukci“.

Vzhledem k tomu, že již nikdo další neměl podnět do diskuze, ukončila E. Benešová v 18.30 hod. jednání.

Další jednání Rady Ústavu se bude konat dne 18. 10. 2017 v 16.00 hod. v budově ÚSTR v Hadovka Office Park, Evropská 2590/33c.

Za správnost:

Jan Bureš

.....
Emilie Benešová
předsedkyně Rady Ústavu pro studium totalitních režimů